

Met ouders en leerling in gesprek

Goede voortgangs- gesprekken

Halverwege het schooljaar bespreek je de vooruitgang met leerlingen en hun ouders. Als deze anders verloopt dan gepland, is het goed hier extra aandacht aan te besteden. Bijvoorbeeld door het oudergesprek samen met de leerling voor te bereiden en te visualiseren.

TEKST NOËLLE PAMEIJER

In het midden van het schooljaar evalueer je je doelen, zoals voor het leren, de werkhouding en de sociaal-emotionele ontwikkeling van je leerlingen. Welke doelen heb je al gehaald, welke nog niet, hoe komt dat?

Je analyseert de impact van je onderwijs met behulp van toetsen, observaties en gesprekken. En je plant de komende periode. Er zijn altijd een paar leerlingen die opvallen, omdat ze zich anders, langzamer of sneller ontwikkelen dan gepland of omdat hun welbevinden gering is. Bij deze leerlingen besteed je meer tijd aan het voortgangsgesprek, soms samen met de intern begeleider. Handelingsgericht werken (HGW) kan hierbij ondersteunen met een stapsgewijze aanpak:

- **Vorbereiding:** wat is het doel van dit gesprek, wat wil ik vragen en vertellen?
- **Overzicht:** wat gaat al goed en wat kan nog beter?
- **Inzicht:** hoe komt het dat sommige dingen al goed gaan en andere nog niet?
- **Uitzicht:** wat zijn cruciale doelen voor de komende periode en hoe gaan we die halen?
- **Afspraken:** wie doet wat, waarom, hoe en wanneer?
- **Evaluatie van het gesprek:** tops (wat was plezierig? Waarmee gaan we door, omdat het werkt?) en tips (wat willen we in het volgende gesprek beter doen, waarom en hoe?).

FOTOS: VINCENT VAN DEN HOOGEN

Samen de situatie op een A3-blad schetsen, bevordert de samenwerking, omdat iedereen mening aan bod komt en er meer begrip over en weer ontstaat

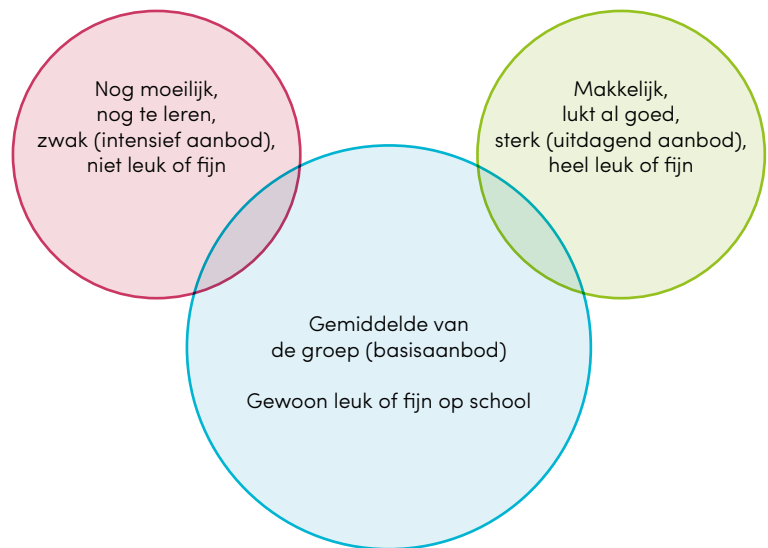
Twee visualisaties ondersteunen deze soms ingewikkelde gesprekken: de Mickey Mouse en de drie cirkels.

1. DE MICKEY MOUSE

De Mickey Mouse is een visualisatie die je als hulpmiddel kunt gebruiken om je groep in beeld te brengen (Pameijer, 2019). Maar de Mickey Mouse is ook te benutten bij het in kaart brengen van relevante kenmerken van een individuele leerling, zoals de kernvakken, motivatie, concentratie, sociale vaardigheden, schoolplezier en aanbod (zie figuur 1).

De thema's die je in het voortgangsgesprek wilt bespreken, zet je in de cirkels:

- **In het hoofd:** gebieden waarbij de leerling meedraait met de groep en het basisaanbod volgt of die hij 'gewoon leuk of fijn' vindt op school.
- **In het rechteroor:** daar waar de leerling sterker in is, wat hij al weet en kan, 'heel leuk of fijn' vindt en waarvoor hij verdieping en/of verbreding krijgt (uitdagend aanbod).
- **In het linkeroor:** dat wat de leerling nog moeilijk vindt, nog moet leren, 'niet leuk of fijn' vindt of waarop hij te weinig ontwikkeling toont en extra uitleg, meer oefentijd en concreet materiaal krijgt (intensief aanbod).

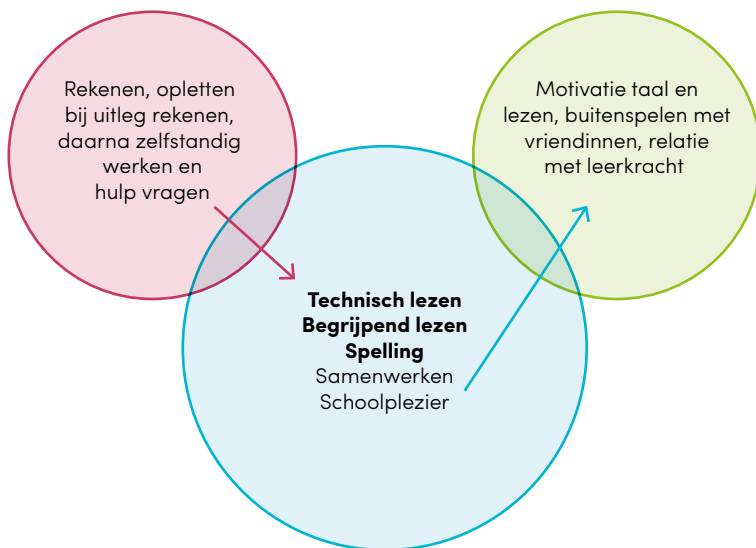
Figuur 1 – Mickey Mouse

Vul je ter voorbereiding van het gesprek de Mickey Mouse samen met je leerling in, dan krijgt ook hij een goed *overzicht* en meer grip op hoe het nu gaat op school. In figuur 2 zie je het voorbeeld van Meta, waarbij de pijlen aangeven in welke cirkel zij en de leerkracht zouden willen dat ze einde schooljaar zit (hun doelen). Meta wil beter opletten bij de

Bereid een voortgangsgesprek met ouders en het kind eerst met het kind voor: wat is het doel van het gesprek?

rekenles en de juf om hulp vragen als ze iets nog niet begrijpt. Ze wil ook meer samenwerken met vriendinnen tijdens de rekenles. Misschien mag ze hen dan om hulp vragen? In het voortgangsgesprek met haar ouders lichten de leerkracht en Meta samen hun tekening toe met recente voorbeelden. Ouders reageren en denken mee.

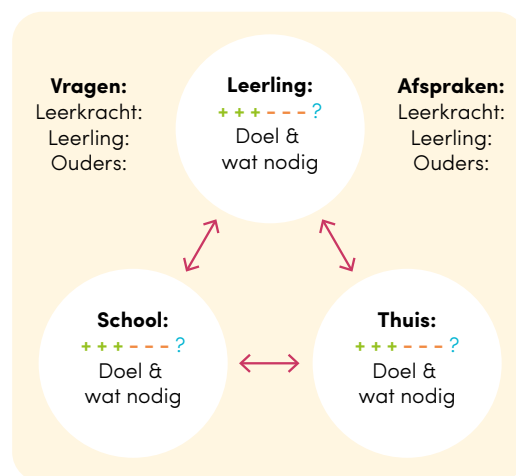

Figuur 2 – Voorbereiding voortgangsgesprek met de ouders van Meta

Als de leerontwikkeling moeizaam verloopt en er vragen zijn over de uitstroom, dan is de ontwikkelingsperspectief-trap (OPP-trap) helpend (zie ook Pameijer & Jongbloed, 2020).

2. DE DRIE CIRKELS

Wil je in het voortgangsgesprek de situatie ook beter begrijpen en afspraken maken over hoe verder? Dan kun je de drie cirkels gebruiken (zie figuur 3). Die kun je ook bij de voorbereiding samen met je leerling invullen en in het gesprek met de ouders aanvullen.

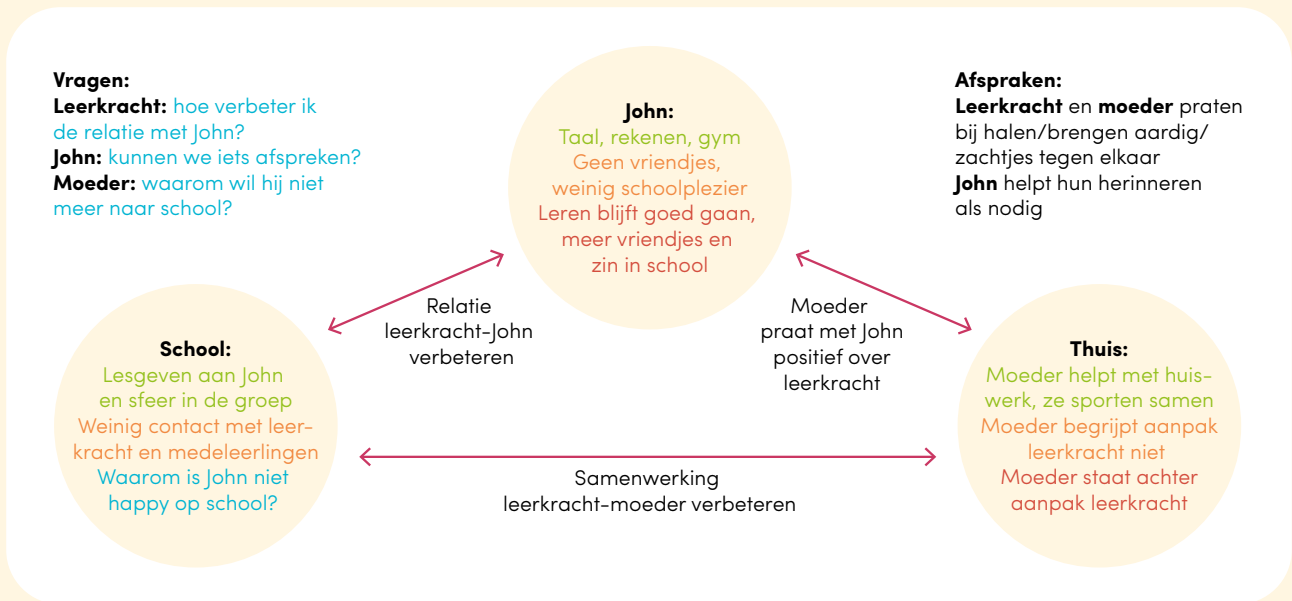

Figuur 3 – De drie cirkels

Start met het doel van het voortgangsgesprek en inventariseer de vragen.

Breng dan het overzicht in beeld. Bedenk van tevoren: welke informatie is nu het allerbelangrijkste? Deze vat je samen in drie cirkels: één voor de leerling, één voor het onderwijs en één voor thuis. In elke cirkel noteer je de belangrijkste dingen die goed gaan (een + of ☺, in groen), evenals de belangrijkste dingen die beter moeten (een ↑ of ☹, in oranje). Is er binnen een cirkel nog iets belangrijks onbekend? Noteer dit dan als vraag (een ? in blauw). Dan komt het inzicht. De drie pijlen tussen de cirkels geven de wisselwerking en afstemming aan. Hoe beter het school en ouders lukt om deze leerling te bieden wat hij nodig heeft, des de beter hij zich kan ontwikkelen. Hoe kom je hierachter? Denk bijvoorbeeld aan vragen als:

- **Pijl links:** past mijn pedagogisch-didactische aanpak bij wat deze leerling nodig heeft om met plezier te leren?

- **Pijl rechts:** lukt het deze ouders om het onderwijs aan hun kind te ondersteunen?
- **Pijl onderaan:** delen school en ouders hun kennis en zitten ze op één lijn?

Begrijpen jullie de situatie goed genoeg, dan komt het uitzicht. Per cirkel voeg je een doel en bijbehorende behoeften toe.

- **Leerling:** eerst een doel voor het leren, de werkhouding of de sociaal-emotionele ontwikkeling. Dan de vraag wat deze leerling op school en thuis nodig heeft om dit doel te halen, ofwel de onderwijs- en opvoed-behoeften van deze leerling.
- **School:** eerst een doel voor de aanpak van de leerkracht: wat heeft deze leerling nodig van zijn leerkracht? Dan de vraag wat deze leerkracht nodig heeft om deze extra ondersteuning te bieden, ofwel de ondersteunings-behoeften van de leerkracht.
- **Thuis:** eerst een doel voor de aanpak van ouders: wat heeft dit kind nodig van zijn ouders? Dan de vraag wat ouders nodig hebben om deze extra ondersteuning te bieden, ofwel de ondersteuningsbehoefte van ouders.

Bespreek tot slot de *afspraken* (zoals wanneer jullie checken of de doelen in zicht komen) en *evalueer samen het gesprek*.

In figuur 4 zie je het voorbeeld van John, die niet meer naar school wilde, omdat zijn juf en moeder in het bijzijn van andere kinderen 'ruzie maakten over hem'. Tijdens het tekenen

van de cirkels voorafgaand aan het gesprek, gaf John al aan dat de oplossing tussen de twee onderste cirkels ligt en zette er uit zichzelf een pijl tussen.

In *Met plezier naar school!* (Pameijer, 2021), ofwel 'HGW voor ouders', worden deze visualisaties uitgelegd, zodat ook ouders deze kunnen benutten als ze een voortgangsgesprek (samen met hun kind) willen voorbereiden. Wil je deze zien? Ga dan naar www.hgw-noelle-pameijer.nl/wp-content/uploads/2021/05/DL-5.5.-Kind-versie-drie-cirkels.pdf

MEER BEGRIP VOOR ELKAAR

Tekenen met de leerlingen die het moeilijk hebben op school en met hun ouders, draagt bij aan fijne voortgangsgesprekken waarin de essentie aan bod komt en je belangrijke zaken niet over het hoofd ziet. Samen de situatie op een A3-blad schetsen, bevordert de samenwerking, omdat iedereen mening aan bod komt en er meer begrip over en weer ontstaat. Het komt de transparantie ook ten goede, omdat een en ander zichtbaar is. Is een en ander goed leesbaar en bevat de visualisatie de noodzakelijke informatie, dan kan een kopie of scan van de tekening meteen als verslag fungeren. Dat scheelt weer een verslag.

Figuur 4 – Voorbeeldweergave voortgangsgesprek met John en zijn moeder

NOËLLE PAMEIJER

(www.hgw-noelle-pameijer.nl) is kinderpsycholoog, werkzaam bij Stichting Elan en Samenwerkingsverband Unita en netwerklid van JSW

De literatuurlijst is te vinden op: www.jsw.nl/artikelen

Op de hoogte blijven van de ontwikkelingen in het basisonderwijs?

Neem een abonnement op JSW

JSW

nr 9
Mei
2020

Ontvang 10 x JSW

JSW lezen op
tablet en pc

Voor
slechts
€79,95 per
jaar

Studenten
ontvangen
50%
korting

Krijg toegang
tot het digitaal
archief
(>1.000 artikelen)

Debatteren
om te leren
Selectief mutisme: wat
als een kind niet praat?
Interview
Ronald Heidanus

Betrokken bij wereld- problemen

Meer weten?
Ga naar www.jsw.nl of
bel 088-2266692